

ERZURUM İLİ MAFYA TİPİ SUÇ ÖRGÜTLERİNİN YAPISI VE YASADIŞI FAALİYETLERİ

*Organizational Structure and Illegal Activities of Mafia Type Organized Crime Groups in
Erzurum*

Musa KARAKAYA*

ÖZET

Suçun örgütlü olarak işlenmesi suçta profesyonelleşmeyi göstermektedir. Suç örgütlerinin ortak özelliklerinin çıkarılarak genel bir örgüt profilinin ortaya konması ise bir suçla mücadele yöntemidir. Bu çalışma “mafya” sözcüğüyle anlatılan ekonomik çıkar sağlama amaçlı suç örgütlerine ilişkin olarak yapılan bölgesel bir çalışmadır. Çalışmanın amacı, Erzurum ilinde “cebiri ve tehdit” kullanan suç örgütlerinin yapısı, faaliyetleri, örgüt üyesi özelliklerinin tespitidir. Bu kapsamda çalışmada Erzurum ilinde 2007-2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen altı farklı suç örgütü yapısı incelenmiştir. Yapılan çalışma neticesinde Erzurum suç örgütü yöneticilerinin aile üyelerinden oluştuğu, aile büyüğünün liderliğinde faaliyet yürüttüğü ve yürüttükleri yasadışı ekonomik faaliyetleri kolaylaştırmak için şiddet içerikli suçları işledikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, suç örgütü, mafya

ABSTRACT

Commission of a crime by an organized structure is accepted as professionalization of crime and identifying the profiles of organized crime groups is an essential issue to combat against crime in an effective way. This is a regional study about mafia type organized crime groups and the aim of this study is definition of the structure of organized crime groups in Erzurum. In this context six different organized crime groups operated between years 2007-2013 in Erzurum were examined in this study. Following results was founded in this study; core members of organized crime groups were coming from same family, older family members were also the leaders of the crime groups, and members of the organized crime groups committed serious crimes to facilitate their illegal economic activities.

Key Words: Erzurum, organized crime, mafia

GİRİŞ

“Suç örgütü” kanun yapıcılar, uygulayıcılar ve akademisyenlerce kabul görmüş ortak tanımın ortaya çıkarılması güç olan bir olgudur ve Lampe (2015)’nin çalışmasında ortaya konan 170 üzerinde farklı örgüt tanımlaması böyle bir gerçekliği ifade etmektedir. “Suç örgütü” kavramına ilişkin ortak bir tanımın ortaya konulamamasının temelinde suç örgütlerinin sosyal birliktelik olması ve coğrafi-kültürel farklılıklarla şekillenebilmesi bir etkidir (Sands, 2007). Bunun yanında suç örgütlerini birbirinden farklı kılan bir diğer önemli neden ise örgütlerin işlemiş oldukları suç türlerindeki farklılıklardır (Albini, 1971; Mastrofski ve Potter, 1986; Beirne ve Meserschmidt, 2006).

Suç örgütlerinin oluşumundaki en temel ortak neden gelir elde etmektir (Sellin, 1963; Cressey, 1969; Salerno ve Tompkins, 1969; Hellman, 1980; Lupsha, 1983; Michalowski, 1985; Kelland, 1987; Albanese, 1989; Kenney ve Finckenauer, 1995; Albanese, 2000; Schulte-Bockholt, 2001; Woodiwiss, 2001; Finckenauer, 2005; Beirne ve Meserschmidt, 2006; Winslow ve Zhang, 2008; Galeotti, 2009; Hess, 2009; Abadinsky, 2010; Conklin, 2010; Koppen vd., 2010; Newton, 2011; Karakaya, 2013; Ortmeier, 2013; Karakaya, 2014) ve suç örgütlerinin oluşturan bireylerin yalnızca güç gösterisi için bir araya gelmedikleri açıktır. Suç örgütleri gelir elde etmek amacıyla yasadışı faaliyetler yürütmektedir ve suç örgütlerinin farklılaşması bu aşamada daha da belirginleşmeye başlamaktadır. Suç örgütleri tıpkı yasal işletmeler gibi farklı gelir getirici faaliyet alanlarını tercih

* Erzurum Emniyet Müdürlüğü Yakutiye/ERZURUM, Mail: musakarakaya@yahoo.com

etmektedir ve zaman içerisinde yürüttükleri faaliyetlerle birlikte yapıları şekillenmektedirler. Bu kapsamda suç örgütlerinin gelmiş oldukları kültürel yapı ve çıkmış oldukları coğrafi çevreden etkilenmelerinin yanında işlemiş oldukları suç türüne göre şekillendikleri de görülmektedir (Albini, 1971; Mastrofski ve Potter, 1986; Beirne ve Meserschmidt, 2006; Sands, 2007).

Türkiye hukuk sisteminde “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” ayrı bir suç olarak tanımlanırken, hukuk metnine göre pratikte olmasa da teorik olarak her türlü suç örgütlü bir şekilde işlenebilmektedir. “Örgütlü suç” ayrı bir suçtur ve “örgütlü suç” tabiriyle de belirli bir suç tipi kastedilmemektedir. Bu bağlamda da “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu, işlenmesi planlanan suçlar için bir ön hazırlık ve kolaylaştırıcı bir araçtır ve yasal metinlerde “tehlike suçu” olarak ifade edilmiştir. Türk hukuk sistemi “suç işlemek amacıyla” kurulan örgütü suç öncesi, suça hazırlık maksadı ile yapılan bir hareket olarak değerlendirmiştir ve bu nedenle de ayrı bir suç türü olarak tanımlanmıştır (5237 Sayılı TCK’nun 220. Maddesi ve Gereği).

Bu makale cebir ve tehdit unsurlarını kullanan ve “mafya” sözcüğü ile anlatılan haksız ekonomik çıkar sağlama amaçlı suç örgütlerine ilişkin olarak yapılmış bölgesel bir çalışmadır ve çalışmada bölgesel olarak faaliyet gösteren suç örgütlerinin özellikleri ortaya konulacaktır. Suç örgütlerine ilişkin pek çok tanımlama olmasına rağmen çalışmaya konu örgütlerin değerlendirmesinde Türkiye hukuk sisteminde yer alan tanımlama esas alınmıştır. Çalışma, Erzurum ilinde faaliyet gösteren mafya tipi suç örgütlerinin yapıları, faaliyetleri ve örgüt mensuplarının özelliklerinin analizini içerirken aynı zamanda çalışmada Türkiye hukuk sisteminde kullanılan suç örgütü kriteri çerçevesinde çalışmaya konu suç örgütleri değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda yapılan çalışmada, Erzurum ilinde 2007-2013 tarihleri arasında faaliyet göstermiş, haksız ekonomik çıkar sağlama amaçlı kurulmuş ve gelir getirici suç faaliyetini kolaylaştırma maksatlı cebir-tehdit unsurunu kullanmış altı farklı suç örgütüne ilişkin soruşturma evrakları incelenmiştir.

Literatür Taraması

Suç örgütlerine ilişkin tanımlamalar ve yasal düzenlemeler öncelikli olarak ABD’de ortaya çıkmış ve ilerleyen süreçte özellikle Avrupa ülkelerinin de desteği ile “suç örgütü” kavramı uluslararası örgütlerce de ele alınmaya başlanmıştır. Avrupa kıtasında suç örgütlerine ilişkin düzenlemelere özellikle 1990’lı yıllarında ortalarından itibaren daha sık rastlanmaktadır. 1990’lı yılların başına kadar İtalya dışındaki pek çok Avrupa ülkesi kendini örgütlü suç açısından tehdit altında görmemiştir fakat 1992 yılında İtalya’da yargıçlara (Giovanni Falcone ve Paolo Borsellino) yönelik bombalı saldırı ile birlikte bu anlayış değişmiş ve örgütlü suç kavramı Avrupa’da en çok tartışılan konular arasında girmiştir. Avrupa ülkeleri daha sonra örgütlü suçlarla mücadele adına gerekli yasal düzenlemelere, kurumsal değişikliklere gitmiş ve uluslararası yapılanmaya da sahip olan suç örgütlerine ilişkin düzenlemelerin Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlarda kabul edilmesi sağlanmıştır (Paoli ve Fijnaut, 2006). Bahse konu bu düzenleme ve değişikliklere bağlı olarak suç örgütüne ilişkin düzenlemelere Türkiye’de de gidildiği ve bu kapsamda suç örgütlerine yönelik ilk yasal düzenlemenin 1 Ağustos 1999 tarihli Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Kanunu (ÇASÖMK) ile yapıldığı görülmektedir.

Kuramsal Analiz

Albanese (2011) suç örgütlerine yönelik teorik değerlendirmelere ilişkin yapmış olduğu sınıflamada suç örgütlerinin ortaya çıkışını anlatan dört farklı teorik yaklaşımın olduğunu ifade etmiştir; pozitivist, klasik, yapısal ve etik yaklaşımlar. İlk olarak pozitivist teoriler iç ve dış sebepler üzerinden değerlendirmede bulunmakta ve ortaya çıkan şartların (psikolojik, ekonomik, sosyal ve genetik) özellikle de sosyal nedenlerin suç örgütlerini ortaya çıkardığını ifade etmektedir. Bu noktada (sosyal nedenler) özellikle Rutin Aktivite yaklaşımının etkin olduğu görülmektedir. Rutin Aktivite teorisi suçun ortaya çıkışını üç temel nedene dayandırmaktadır; motive olmuş suçlu, yetersiz koruyucu ve erişimi kolay hedef (Cohen ve Felson, 1979). Ianni (1974), Beirne ve Meserschmidt (2006) ve Hagan (2010) çalışmalarında suç örgütlerinin illegal toplumsal taleplere

(mal ve hizmet) karşılık olarak ortaya çıktığını öne sürmüşlerdir ve Ianni (1994) bu kapsamda suç örgütlerini illegal alanda faaliyet gösteren toplumun bir parçası olan yapılar olarak tanımlamıştır. Bu bakımdan da pozitivist bir yaklaşımla suç örgütlerinin ortaya çıkışının izah edildiği söylenebilmektedir. İkinci yaklaşım olan klasik teoriler ise organize suçu pozitivist yaklaşımın aksine kişisel arzuya ulaşma ve acıdan uzaklaşma maksadı ile işlendiğini savunmaktadır. Pekçok araştırmacının suç örgütlerinin amaçlarına ilişkin olarak yapmış olduğu yasadışı yollarla gelir elde etmek (Sellin, 1963; Cressey, 1969; Salerno ve Tompkins, 1969; Hellman, 1980; Lupsha, 1983; Michalowski, 1985; Kelland, 1987; Albanese, 1989; Kenney ve Finckenauer, 1995; Albanese, 2000; Schulte-Bockholt, 2001; Woodiwiss, 2001; Finckenauer, 2005; Beirne ve Meserschmidt, 2006; Winslow ve Zhang, 2008; Galeotti, 2009; Hess, 2009; Abadinsky, 2010; Conklin, 2010; Koppen vd., 2010; Newton, 2011; Karakaya, 2013; Ortmeier, 2013; Karakaya, 2014) söylemi klasik teorileri destekler mahiyettedir. Üçüncü yaklaşım türü suç örgütlerinde yapısal faktörlerin etkili olduğuna yönelik olarak yapılan açıklamalardır. Bu yaklaşıma göre toplum ve devlet düzeninde var olan yapısal unsurlar suç örgütlerini ortaya çıkarmaktadır. Block ve Cambliss (1981)'in suç örgütlerinin ortaya çıkışının kapitalist düzen ve ekonomik yapının bir sonucu olduğuna yönelik açıklaması bu açıdan dikkate değerdir. Yapısal teorik yaklaşıma bir diğer örnek Aşık (2000)'in suç örgütlerini ortaya çıkış nedenlerini sıraladığı çalışmasıdır. Aşık (2000)'a göre siyasi otorite boşluğu suç örgütlerinin ortaya çıkmasında bir etkidir. Suç örgütlerini ortaya çıkışını açıklayan dördüncü tür teorik açıklama ise etik yaklaşımlardır. Etik teoriler suç örgütlerinin ortaya çıkışının bireylerde ve toplumda oluşan ahlaki çöküşten ve ahlaki değerlere verilen önemin azalmasından kaynaklandığını savunmaktadırlar. Beşe (2001) tarafından yapılan suç örgütü tanımlamasında dört farklı teorik yaklaşıma atıf yapması bu yönüyle dikkate değerdir. Beşe (2001)'ye göre suç örgütleri ekonomik unsurlarla doğrudan ilişkilidir ve sosyo-politik yönü vardır. Bunun yanında yazar toplumsal ve siyasal yapının durumu ve yozlaşma unsurunda suç örgütlerinin ortaya çıkmasında etkili olduğunu savunmaktadır.

Suç Örgütlerine İlişkin Tanımlamalar

Suç örgütlerini tanımlamaya yönelik yapılmış olan çalışmalarda; örgüt üyesi sayısı (Albini, 1971; Maltz, 1976), örgüt içi hiyerarşi (Abadinsky, 2013; Conklin, 2007; Grennan and Britz, 2006; Reuter and Rubinstein, 1978), üyeler arasındaki işbölümü (Conklin, 2007; Cressey, 1969; Ortmeier, 2013), örgütün süreklilik göstermesi (Abadinsky, 2013; Albanese, 2011; Conklin, 2007; Finckenauer, 2005; Hess, 2009; Ortmeier, 2013; Reuter 1994; Rhodes, 1984) ve örgüt içi kurallar (Abadinsky, 2013) en temel olarak bahsedilen olgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıldığı zaman suç örgütlerini özellikleri olarak ifade edilen hiyerarşik yapı, süreklilik, işbölümü ve örgütü içi kurallar gibi özelliklerin Weber (1947)'in bürokratik örgüt tanımı ile benzeştiği de görülmektedir.

Bunun yanında belirli bir legal veya illegal sektörde tekelleşme (Reuter ve Rubinstein, 1978; Kenney ve Finckenauer, 1995; Albanese, 2000; Grennan ve Britz, 2006; Abadinsky, 2010), suçta uzmanlık (Lindesmith, 1941; Ireland ve Rush, 2011) ve örgüt içi kurallar (Grennan ve Britz, 2006; Abadinsky, 2010) da yine suç örgütleri için sayılan kriterler arasındadır.

Albanese (2011)'in çalışmasında; “devam eden hiyerarşik yapı, suçtan gelir elde edilmesi, güç kullanımı, yolsuzluğu, illegal faaliyetlere toplumsal talep, tekelleşme, sınırlı üyelik ve ideolojik olmaması” kavramlarının suç örgütlerinin tanımlamada en sık kullanılan kavramlar olduğu görülmüştür ve bu veriler ışığında Albanese (2011) suç örgütünü “toplumsal talebin olduğu illegal hizmet veya mal üretimini yürüterek kar elde eden ve devamlılık gösteren bir suç işletmesi” olarak tanımlamıştır. Yazara göre bahse konu bu yapının varlığı ise “cebirişiddet, tekelleşme ve yolsuzluk (rüşvet vs.)” gibi etkenlerle korunmakta ve devam ettirilmektedir.

Hagan (2006) suç örgütünün tanımı ve özellikleri ile ilgili olarak yaptığı çalışmada örgütlü suç tanımı içeren daha önceden yapılmış 13 çalışmayı incelemiştir. Hagan (2006) çalışmasında bahse konu çalışmaların içeriğinde yer alan örgütün özelliklerine ilişkin 11 başlık (ideolojik olmaması, hiyerarşik bir yapının varlığı, şiddet (güç kullanımı ve/veya tehdit), sınır seviyede üye

kabulü, faaliyetlerden menfaat sağlanması, toplumsal talep, yolsuzluk/dokunulmazlık, tekelcilik, uzmanlaşma, gizlilik, planlı hareket) tespit etmiş ve suç örgütünün özelliklerini öne çıkan ortak kriterler çerçevesinde ortaya konmaya çalışmıştır. Hagan (2006) çalışmasında suç örgütünün özelliklerine ilişkin öne çıkan dört başlık aşağıdaki gibidir;

- Hiyerarşik bir yapının varlığı,
- Faaliyetlerden menfaat sağlanması,
- Şiddet (güç kullanımı ve/veya tehdit),
- Yolsuzluk/dokunulmazlık.

Conklin (2007) çalışmasında örgütlü suçları diğer suçlardan ayıran özellikler olarak; devamlılık, işbölümü, hiyerarşi ve koordinasyon unsurlarını saymıştır. Abadinsky, (2010)'a göre ise suç örgütlerinin sekiz özelliği vardır;

1. Politik ve ideolojik amaçları yoktur,
2. Hiyerarşik yapıya sahiptirler,
3. Sınırlı sayıda üyeleri vardır,
4. Kendine özgü alt kültüre sahiptirler,
5. Devamlılık gösterirler,
6. Şiddet kullanma eğilimleri vardır,
7. Tekelci yapıya sahiptirler,
8. Kendi içlerinde kuralları vardır.

Bu çalışmada, örgüte ilişkin pek çok tanımlama olmasına rağmen örgüt tanımlaması için Türkiye hukuk sisteminde kullanılan tanımlama esas alınmıştır. Türkiye hukuk sisteminde örgütlü suçlarla mücadelede kullanılan örgüte ve yapısına ilişkin tanımlama, Türkiye'nin imzası olan uluslararası sözleşmelerden, 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu ve gerekçesinden ve Yargıtay içtihatlarındaki tanımlamalardan hareketle ortaya konmaktadır. Buna göre örgütlü suçun oluşması için aşağıdaki özellikler aranmaktadır (Öztürk vd., 2012; 5237 Sayılı TCK'nun 220. Maddesi ve Gereği; Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E. 2005/2011 K., Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E. 2007/517 K.).

- Üye sayısı (en az üç kişi)
- Suç işlemek amaç ve kastı
- Suç işlemeye elverişlilik/yetkinlik
- Hiyerarşik yapı
- Süreklilik
- İş bölümü.

Suç Örgütlerinin Faaliyetleri

Suç örgütlerinin kuruluş amacı yasadışı yollarla gelir elde etmektir (Sellin, 1963; Cressey, 1969; Salerno ve Tompkins, 1969; Hellman, 1980; Lupsha, 1983; Michalowski, 1985; Kelland, 1987; Albanese, 1989; Kenney ve Finckenauer, 1995; Albanese, 2000; Schulte-Bockholt, 2001; Woodiwiss, 2001; Finckenauer, 2005; Beirne ve Meserschmidt, 2006; Winslow ve Zhang, 2008; Galeotti, 2009; Hess, 2009; Abadinsky, 2010; Conklin, 2010; Koppen vd., 2010; Newton, 2011; Karakaya, 2013; Ortmeier, 2013; Karakaya, 2014). Bahse konu yol ve yöntemler Türkiye'de yasadışı faaliyet (kumar oynatmak, hırsızlık, fuhuş yaptırmak, tefecilik, dolandırıcılık, haraç almak, sahtecilik, yolsuzluk vs.) olabileceği gibi aynı zamanda yasadışı madde temini (uyuşturucu, kaçak emtia, silah vs.) şeklinde de karşımıza çıkabilmektedir (Karakaya ve Kahya, 2014). Albanese (1989), Finckenauer (2005), Beirne ve Meserschmidt (2006) ve Hagan, (2010), suç örgütlerinin maddi gelir elde etmek maksadıyla yürüttükleri faaliyetlerin toplumsal talebin yoğun olduğu mal ve hizmetlere yönelik olduğuna vurgu yapmaktadırlar ve suç örgütleri bahse konun alanlarda tekelleşerek daha çok gelir elde etmeyi amaçlamaktadırlar. Fakat yürüttükleri faaliyet ne olursa olsun suç örgütlerince işlenen suçun temelinde elde edilecek maddi gelir vardır (Finckenauer, 2005) ve suç örgütleri genellikle maddi gelir amacı olmayan suç işlememektedirler. Bu kapsamda

da Ianni (1974) çalışmasında suç örgütlerinin illegal toplumsal ihtiyaçlara cevap olarak ortaya çıktığını bu açıdanda suç örgütlerinin illegal alanda faaliyet gösteren ve toplumun bir parçası olan yapılar olduğunu savunmuştur.

Suç örgütleri, bir kısmı yukarıda bahsedilen yasadışı yol ve yöntemlerle gelir getirici faaliyetlerini yürütürken, bahse konu bu faaliyetlerin gerektirdiği diğer suçları da işleyebilmektedirler (Karakaya ve Kahya, 2014). Suç örgütlerin yürütmüş olduğu gelir getirici faaliyetlerinin zaman zaman yasal olduğu da görülmektedir ve bir kısım örgütler yürütmüş oldukları yasal faaliyette tekelleşme maksadıyla cebir, şiddet, tehdit ve korku unsuru içeren illegal faaliyetler içerisine girebilmektedir (Abadinsky, 2013; Albanese; 2011, Mallory, 2012; Grennan ve Britz, 2006; Ortmeier, 2013). Cebir, şiddet, tehdit ve korku unsuru içeren bu suçlar (rüşvet alma-verme, mesken-işyeri dokunulmazlığının ihlali, mala zarar verme, hürriyeti tahdit, tehdit, hakaret, silah teşhiri, kasten yaralama, adam öldürme vs.) gelir getirici suç faaliyetini kolaylaştırıcı (Reuter ve Rubinstein, 1978; Lupsha, 1983; Rhodes 1984; Maltz, 1990; Kenney ve Finckenauer, 1995; Levi, 1998; Finckenauer ve Voronin, 2001; Schulte-Bockholt, 2001; Winslow ve Zhang, 2008; Hess, 2009; Hagan, 2010; Kahya ve Karakaya, 2014) suç türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Albini (1971) suç örgütlerini tanımlarken, örgütler tarafından işlenen suç türlerinden hareketle örgüt tanımlaması yapılması gerektiği üzerinde durmuştur. Albini (1971)'ye göre suç örgütleri dinamik yapılardır ve işledikleri suç türlerine göre farklılaşmaktadırlar. Bu bağlamda da mafya tipi suç örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayıran en önemli özellik, kolaylaştırıcı suçlar olarak ifade edilen cebir, şiddet, tehdit ve korku içerikli olan ikinci tür suç faaliyetlerini işlemeleridir. Finckenauer (2005; 82)'de suç örgütü tanımlaması yaparken, örgütü tanımlamada en önemli olan hususun “örgüt tarafından şiddet ve tehdit olgusunu kullanabilme potansiyelleri ve kabiliyetleri” olduğu vurgusunu yapmıştır ve araştırmacı bu olguyu bir suç örgütü kriteri olarak tanımlamıştır. Bu yönüyle Beşe (2002)'ye göre suç mafya tipi suç örgütleri, örgütlü suç gruplarının alt grubunu oluşturmaktadır. Kahya ve Karakaya (2014) tarafından yapılmış ve 20 suç örgütünü içeren çalışma Türkiye temelli faaliyet gösteren suç örgütlerinin uyguladığı şiddetin değerlendirilmesi açısından dikkate değerdir. Kahya ve Karakaya (2014)'nin çalışmalarında suç örgütlerinin hangi tür şiddet eylemlerini kullandıkları ve kullanma şartları ayrıntıları ile anlatılmıştır. Çalışmada suç örgütlerinin şiddet içerikli eylemleri mala karşı – şahsa karşı olmak üzere ikiye ayrılırken şiddet suçlarını işleme nedenleri; gelir getirici suçu kolaşlaştırma, diğer suç örgütleri ile menfaat çatışması, örgüt içi disiplinin sağlanması ve azmettirme olarak dört farklı başlık altında açıklamaktadır.

Yöntem

Erzurum'da 2007-2013 yılları arasında örgütsel bir yapı içerir suç gruplarına yönelik olarak yürütülmüş olan 19 suç soruşturmasının altısında “cebir ve tehdit” unsurunun varlığı tespit edilmiş ve bahse konu yapılarda mafya tipi örgütsel bir oluşumun olduğu görülmüştür. Çalışmada elde edilen veriler, “cebir ve tehdit” unsurunun bulunduğu bu soruşturmalara ilişkin soruşturma dosyalarının içerik analizinden ve bizzat soruşturma yürütmüş kollukla, soruşturmaya ilişkin yapılan mülakatlardan elde edilmiştir. Soruşturma dosyaları genel olarak üç bölümü içermektedir;

- Birinci bölümde örgüt lideri, yöneticileri, örgüt üyesi ve örgütle bağlantılı diğer şahıslara ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.
- İkinci bölümde örgütün varlığına ilişkin lider-yönetici-üye arası bağlantıyı ve örgüt içi hiyerarşik yapıyı gösterir delil ve değerlendirmeler yer almaktadır.
- Üçüncü bölümde ise işlenen suçlara yönelik tespit, delil ve değerlendirmeler bulunmaktadır.

Yapılmış olan çalışmada, soruşturma dosyaları suç örgütleri hakkında genel bir kanaat oluşması için öncelikle okunarak incelenmiş daha sonrasında ise yapılacak olan alt başlık değerlendirmesine göre tekrardan gözden geçirilmiştir. Kolluk ile yapılan mülakatlar ise soruşturma evraklarının incelenmesi sonrasında gerçekleştirilmiştir. Yapılan mülakatlarda belirli

bir soru formatına yer verilmemiş fakat örgüt hakkındaki kanaatlere yönelik olarak sohbet ortamında gerçekleştirilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda çalışmanın ilk kısmında; örgütlerin yapıları, faaliyetleri ve örgüt lideri/yöneticisi/üyelerinin özellikleri üzerinde analizlere yer verilmiştir. İkinci kısımda ise örgüt tanımlaması çerçevesinde çalışmaya konu suç örgütleri karşılıklı olarak analiz edilmiş ve genel olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Yapılmış olan çalışmada suç örgütlerine ilişkin ilk üç özellik olan üye sayısı, suç işleme amacı ve suç işlemeye elverişlilik unsurlarının örgütlerin tamamında varlığı somut bir şekilde tespit edilmiştir;

a) Türkiye hukuk sisteminde örgütün varlığı için gereken üye sayısına ilişkin düzenleme 5237 sayılı TCK'nın 220. Maddesi 1. Fıkrasında düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre örgütün üye sayısı en az üç kişi olmalıdır. Çalışmada incelenen örgütlerin tamamında bu şartın yerine getirilmiş olduğu görülmektedir (bkz Tablo 1).

b) Türkiye hukuk sisteminde örgütün varlığına ilişkin “suç işleme amaç ve kastı” kriteri ile ifade edilmeye çalışılan husus her örgütsel yapının suç işleme amaç ve kastında olmadığıdır ve “suç örgütünün” varlığı için örgütün “suç işleme” amacının varlığı gerekmektedir. Bu konu ile ilgili olarak da 5237 Sayılı TCK'nın 220. Maddeye ilişkin gerekçesinde “*Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir*” ibaresine yer verilmiştir. Bu çalışmada yer alan altı farklı örgütlerin soruşturma dosyalarının her birinde örgüt kapsamında işlemiş olan suçların varlığı görülmüştür. Bu anlamda da incelemeye tabi tutulan her bir örgüt için “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” şartının yerine getirilmiş olduğu anlaşılmıştır.

c) Suçu işlemeye elverişlilik/yetkinlik şartı 5237 sayılı TCK'nın 220. Maddesi 1. Fıkrasında “sahip olduğu üye sayısı ve araç gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması” ibaresi ile ifade edilmiştir. Örgütün özelliği için yapılmış olan bu tanımdan, örgütün suç işleme niyetinde olması ve bunu işleyebilecek üye sayısına ve araca sahip olunması “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak” suçunu işlemek için yeterli olarak görülmüştür. Burada üye sayısından kastedilen elverişlilik hususu T.C hukuk metninde (5237 sayılı TCK'nın 220. Maddesi gerekçesi) şu şekilde açıklanmıştır; “*örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir.*” Üzerinde inceleme yapılmış olan soruşturmalarda örgütlerin üyelerinin Bölüm 2’de bahsi geçen “asli ve tali” suçları işlemiş olmaları örgütlerin suç işleme açısından gerek üye sayısı gerekse araç olarak “elverişli olduklarını” göstermektedir.

Bu bağlamda da çalışmaya konu suç örgütlere ilişkin örgüt kriterleri çerçevesinde yapılan değerlendirme yalnızca süreklilik, işbölümü ve hiyerarşik yapı özellikleri üzerinden yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada yalnızca soruşturma evraklarına ve kollukla yapılan mülakatlara bağlı kalınarak bilgi toplanmış ve analizlerde bulunulmuş ve kolluk yaklaşımı ile elde edilen bilgiler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu durum eldeki bilgileri kolluğun toplamış olduğu bilgilerle sınırlamasının yanında bir yönü ile yanlı bir bilgi toplama metodunu içermektedir; kolluk yalnızca suç unsuru ve örgüt oluşumuna “katkısı” olan bilgiler üzerinde dururken örgütlere ilişkin diğer özellikler göz ardı edilebilmektedir. Bunun yanında Ö1 ile ilgili soruşturma evrakında özellikle örgüt yapısı ile ilgili bilgilerde önemli eksiklikler ve sınırlılıklar yer almaktadır ki bu durum sağlıklı inceleme yapılmasına engel olan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde 2007-2013 yılları arasında Erzurum ilinde faaliyet gösteren altı farklı haksız ekonomik çıkar sağlama amaçlı silahlı suç örgütünün genel yapısı, faaliyetleri/işledikleri suç türleri

ve örgüt lideri/yöneticileri/üyelerinin genel özelliklerine ilişkin değerlendirme, analiz ve örgütler arası karşılaştırmalara yer verilecektir.

1. Suç Örgütlerinin Yapısı, Faaliyetleri ve Örgüt Mensubu Şahısların Özellikleri

Suç Örgütlerinin Yapısı

Koppen vd. (2010) çalışmasında örgütlü suçlarda örgüt üyeleri için öne çıkan dört rol olduğunu belirtmiştir;

- *Liderler*; örgütlü olarak işlenen suçlarda yöneticilik görevini üstlenmişlerdir.
- *Koordinatörler*; belirli bir suçun planlanması ve yönetiminde görev alırlar.
- *Alt düzey şüpheliler*; somut olan adımları atarlar.
- *Kolaylaştırıcılar*; lojistik ve teknik destekte bulunurlar.

Benzer yapılanmanın Türkiye hukuk sisteminde de farklı başlıklar altında uygulandığı görülmektedir ve yürütülen bahse konu altı örgütlü suç soruşturmasında örgüt kapsamında işlem gören şahısların örgüt içi sorumluluk profilinin çizildiği gözlemlenmiştir;

- Örgüt lideri (*Liderler*),
- Örgüt yöneticisi/lider yardımcısı (*Koordinatörler*),
- Örgüt üyesi (*Alt düzey şüpheliler*),
- Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden/örgüt üyelerini azmettiren/örgüt adına suç işleyen (*Kolaylaştırıcılar*).

İncelenen suç örgütlerinin tamamı Erzurum merkezli suç örgütleridir. Örgütlerin üye ve yönetici sayılarına Tablo 1’de yer verilmiştir. Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte yardım eden şahıslar devamlılık göstermemeleri nedeniyle Tablo 1’e dahil edilmemiştir.

Tablo 1. Örgüt yöneticileri ve üye sayıları

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6
Lider ve Yönetici Sayısı	4	3	5	5	2	2
Üye Sayısı	25	28	5	5	7	5

Tablo 1 incelendiğinde Ö1 ve Ö2 örgütlerinde üye sayısının diğer dört örgüte kıyaslı (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bunun altında yatan en temel neden bahse konu iki örgüt arasındaki husumet ve silahlı kavgadır. Ö1 ve Ö2 güç kazanmak ve gücünü göstermek amacıyla örgüt üyesi teminine özen göstermiş ve diğer örgütlere kıyasla gizliliğe riayet etmemiştir. Ö1 ve Ö2 dışındaki örgütlerde ise aile yapılanmasının yüksek olduğu ve bilinmeyen-güvenilmeyen bireylerin örgüte kolaylıkla dahil edilmediği gözlemlenmiştir.

Çalışmaya konu örgütlerin tamamında aile yapılanması olduğu görülürken (bknz Tablo 2), Ö2’deki aile yapılanması diğer örgütlerden farklıdır. Ö2 dışındaki örgütlerin aile büyüklerince yönetildiği ve Tablo 1’de sayıları belirtilen örgüt lideri ve yöneticilerin aynı aileye mensup şahıslardan oluştuğu gözlemlenmiştir. Ö2’nin ise lideri ailenin küçük kardeşidir ve kendisinden yedi yaş büyük olan kardeşine emir ve talimatlar verebilmektedir.

Tablo 2. Örgüt yapısına etki eden faktörler

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6
Aile Bağı	x	x	x	x	x	x
Etnik Unsurlar	x			x		x
Milliyetçilik		x				
Örgüt Liderinin Karizması		x	x			

Örgütlerin yapılanmasında etkili olduğu görülen bir diğer husus ise etnik unsurlar ve milliyetçilik unsurudur. Birbirine yakın olan bu iki kavram (etnik unsur, milliyetçilik) örgütlerin işleyiş biçiminin birbirinden ayrılabilmesi amacıyla farklı şekilde ifade edilmiştir. Ö1, Ö4 ve Ö6’da (özellikle Ö1’de) etnik unsurların örgüt içi bağı kuvvetlendirdiği görülürken, Ö1’e tepki

olarak ortaya çıkan Ö2'nin "milliyetçilik" olgusunu kullandığı, mahalle arkadaşlığından başlayan bir birliktelik içerisinde olduğu ve suç geçmişi "kabarık" olan örgüt lideri tarafından yönetildiği görülmektedir (bkz. Tablo 2). Ö2 muhafazakar bir yapıya sahip olan Erzurum halkı üzerinde "milliyetçilik" olgusunu kullanmak suretiyle olumlu etki uyandırmış ve halkın sempatisini kazanmayı başarmıştır. Ö2 dini gün ve bayramlarda mahallelerinde bulunan dar gelirli ailelere yardımlarda bulunmuş ve özellikle milliyetçilik olgusunu öne çıkarmak suretiyle Ö1 ile girişmiş olduğu mücadelesini yasadışı faaliyetlerini gizlemek için kullanmıştır.

Ö2 ve Ö3'te örgüt liderinin karizmatik özelliği ve kabarık suç geçmişi örgüte bağlılığı kuvvetlendirilmektedir (Tablo 2). Her iki örgütte de örgüt liderlerinin önemli bir suç geçmişi vardır ve bu olgu örgütün gücünü artırmaktadır. Örgütlerin mensupları bir kısım olaylarda örgüt liderinin adını ve "namını" kullanmak suretiyle "tahsilat" yapmak istemiş ve bu şekilde haksız kazanç teminine çalışmışlardır

Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanları

Örgütlerin faaliyetleri ile ilgili yapılan çalışmada, örgütlerin tamamının Erzurum ilinde faaliyet gösteren örgütler oldukları bunun yanında Ö2'nin Antalya ilinde de faaliyet yürütme başladığı gözlemlenmiştir. Örgütlerin yürütmüş oldukları faaliyet detaylarında iki ayrı faaliyet türünün olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki "haksız ekonomik kazanç" olarak anlatılan ve "asli suç" olarak ifade ettiğimiz örgüte maddi gelir sağlayan suçlardır; tefecilik, kumar oynanması için yer ve imkan sağlama ve nitelikli yağma/yağma. Örgütler tarafından işlenen ikinci faaliyet sınıfı ise "tali suç" olarak ifade ettiğimiz "asli suç" faaliyetini kolaylaştırmak maksadıyla işlenen suçlardır. Bunlar adam öldürme, kasten yaralama, tehdit, mala zarar verme gibi şiddet içerikli ve korku oluşturucu suçlardır ki çoğunlukla örgütün yürüttüğü "haksız ekonomik kazanç" sağlayan faaliyetin devamını sağlama veya yürütülen faaliyette tekelleşme maksadı ile işlenen suç türleridir. İşlenen suç işlevine göre "asli suç" ve "tali suç" kavramları altında yer alabilmektedir. Çalışmaya konu altı çıkar amaçlı silahlı suç örgütünün faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan incelemede;

- Örgütlerin asli suç olarak tefecilik, kumar oynanması için yer ve imkan sağlama ve yağma/nitelikli yağma suçlarını işlemiş oldukları görülmüştür.
- Bunun yanında örgütlerin tali suç olarak adam öldürme, adam öldürmeye teşebbüs, kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, mesken-işyeri dokunulmazlığının ihlali ve tehdit gibi kolaylaştırıcı suçları işledikleri tespit edilmiştir.
- "Yağma" suçunun Ö5 dışındaki bütün örgütlerde ortak olarak işlenen asli suç faaliyeti olduğu tespit edilmiş, Ö4 ve Ö6'da tefecilik suçundan elde edilen gelirin borçlulardan tahsilinde "zorla senet imzalatma" veya "kişinin mal varlığına el koyma" şeklinde ortaya çıktığı görülürken, diğer örgütlerde "çek-senet tahsili" olarak işlendiği karşımıza çıkmaktadır.
- Örgütlerin tamamında aynı zamanda legal olarak faaliyet yürüttükleri bir sektör görünümünün olduğu fakat bu faaliyetlerinin asıl gelir kaynakları olan suçları gizlemekte kullandıkları anlaşılmıştır.
- Ö5 ve Ö6'da "tali suç" sınıfında işlenen suçları çoğunlukla "tehdit" suçu olduğu bahse konu bu örgütlerin sadece şahısları tehdit etmesiyle tefecilikten elde ettikleri geliri tahsil edebildikleri görülmektedir. Bu anlamda da Ö5 ve Ö6'nın halk arasında bilinen bir gücünün olduğu bu bakımdan da halka arasında korku oluşturduğu anlaşılmaktadır.
- Örgüt üyelerinin işlemiş olduğu "tali suç" sınıfına giren suçların tamamı "asli suç" kavramı ile ifade edilen suç türlerini kolaylaştırma maksadı ile işlenmiş suçlar değildir. Bir kısım olaylarda "kasten yaralama, tehdit" gibi suçların kişisel husumet nedeniyle ve örgütün korkutucu gücünden faydalanmak suretiyle işlendiği anlaşılmaktadır.
- Ö1 örgütünün örgüt faaliyeti çerçevesinde işlemiş olduğu olaylar çoğunlukla "tali suç" kapsamında işlenen olaylardır ve büyük kısmının Ö2 ile aralarında var olan husumet nedeniyle gerçekleştirildiği görülmüştür.
- Çoğu zaman mafya tipi suç örgütlerinin genel özelliği olarak ifade edilen "haraç alma" suçuna incelenen suç örgütlerinde rastlanılmamıştır.

Tablo 3. Örgütlerin işledikleri asli/tali suç türleri

Suç Adı	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6
Tefecilik (Asli Suç)				x	x	x
Kumar Oynanması İçin Yer ve İmkân Sağlama (Asli Suç)		x		x		
Yağma/Nitelikli Yağma (Asli Suç)	x	x	x	x		x
Adam Öldürme (Tali Suç)	x	x		x		
Adam Öldürmeye Teşebbüs (Tali Suç)	x			x		
Kasten Yaralama (Tali Suç)	x	x	x	x	x	
Tehdit (Tali Suç)	x	x	x	x	x	x
6136 SKM (Tali Suç)	x	x	x	x		
Çalışma Hürriyetini İhlali (Tali Suç)	x	x	x	x		
Konut Dokunulmazlığının İhlali (Tali Suç)				x		
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma (Tali Suç)		x	x	x		
Genel Güvenliğin Tehlikeye Sokulması (Tali Suç)	x	x		x		
Mala Zarar Verme (Tali Suç)	x	x	x	x		

Örgüt Lideri/Yöneticileri/Üyelerinin Genel Özellikleri

Bu başlık altında örgüt lideri, yöneticileri ve üyelerinin cinsiyet, yaş, suç kaydı, suç kaydı türü, doğum yeri ve nüfus kaydı durumlarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir. Yaş, suç kaydı, suç kaydı türüne ilişkin bilgiler soruşturmanın tamamlandığı tarihteki veriler esas alınarak hazırlanmıştır.

Cinsiyet

Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin cinsiyetleri incelendiğinde tamamının cinsiyetinin “erkek” olduğu tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı

Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin yaşları incelendiğinde;

- Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin yaş ortalamasının sırasıyla 48, 35 ve 33 olduğu görülmüştür.
- Örgüt yöneticisi ve üyeleri arasında belirgin bir yaş farkının bulunmadığı görülürken ve özellikle Ö2 dışındaki örgüt liderlerinin örgüt üyelerine kıyasla daha büyük yaşta olduğu tespit edilmiştir.
- Örgütlerde 20 yaş altındaki örgüt üyesinin bulunmadığı görülmüştür.

Suç Kaydı

Örgüt liderleri, yöneticileri ve üyelerinin suç geçmişleri incelendiğinden;

- Ö2 ve Ö3 liderlerinin geçmiş suç kaydı sayılarının örgüt yöneticileri ve üyelerinden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.
- Genel olarak değerlendirildiğinden örgüt yöneticilerinin geçmiş suç kaydı sayılarının örgüt üyelerine kıyasla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.
- Örgüt lideri ve yöneticilerinin tamamının daha önceden herhangi bir suçtan kaydının olduğu görülürken, 75 örgüt üyesinden 17'sinin geçmiş suç kaydı bulunmamaktadır.

İşlenen Suç Türü

Örgüt üyelerinin suç geçmişleri ve işlemiş oldukları suç türleri göstermektedir ki “örgüt üyeliği” belirli bir suç geçmişine sahip olmayı gerektirmekte veya suç geçmişi bireyi örgütlü olarak suç işlemeye yönlendirmektedir. Örgüt üyelerinin işlemiş oldukları suç türleri incelendiğinde;

- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar hakkındaki kanun ihlalinin geçmişte yoğun bir şekilde işlene suç türü olduğu görülmüştür.
- “Tali suçlar” tasnifinde yer alan tehdit ve kasten yaralama suçlarının diğer en yoğun olarak işlenen suçlardan olduğu gözlemlenmiştir.

- Bunun yanında “adam öldürme, adam öldürmeye teşebbüs, mala zarar verme, kişi hürriyetinden yoksun bırakma” gibi genel olarak suç örgütleri tarafından “tali suç” olarak işlenen suçların belirli bir yoğunlukta işlenen suç türleri olduğu tespit edilmiştir.

Doğum Yeri ve Nüfus Kaydı

Suç örgütü mensuplarının doğum yeri ve nüfus kayıtları incelendiğinde;

- Örgüt mensuplarının çoğunluğunun Erzurum ili veya dış ilçesi doğumlu olduğu görülmüştür.
- Örgüt üyelerinin nüfus kayıtlarının büyük oranda (%89) Erzurum nüfusuna, lider ve yöneticilerin ise önemli oranda (%77) Erzurum nüfusuna kayıtlı şahıslar olduğu görülmüştür.
- Her ne kadar lider, yönetici ve üyeler %75 üzeri bir oranda Erzurum merkez veya dış ilçe doğumlu ve nüfusuna kayıtlı şahıslar olmuş olsa da etnik farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır.
- Ö1, Ö4 ve Ö6'nın özellikle yönetici kadrosunun aynı etnik kökenden vatandaşlardan oluştuğu ve bu örgütlerde bulunan şahısların ilçelerden göçle Erzurum'a taşındıkları gözlemlenmiştir.

2. Örgüt Kriterleri Çerçevesinde Örgütlerin İncelenmesi

Bu bölümde, Türkiye hukuk sisteminde yer alan suç örgütü tanımlaması esas alınarak, çalışmaya konu suç örgütleri değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Daha önce de belirtildiği üzere üye sayısı, suç işleme amacı ve suç işlemeye elverişlilik-yetkinlik özelliklerine tüm suç örgütlerinin sahip olduğu görülmüş ve bu özellikler değerlendirme dışında bırakılmıştır. Suç örgütü özelliklerine (hiyerarşik yapı, süreklilik, iş bölümü) ilişkin her bir başlık altında öncelikle başlığa için açıklamalara yer verilmiş ve akabinde örgütlerin bahse konu örgüt kriteri çerçevesinde değerlendirmesi yapılmıştır.

Hiyerarşik yapı

Türkiye hukuk sisteminde örgütün yapısı tanımlanırken soyut bir birliktelik yerine örgüt üyeleri arasında “hiyerarşik bir ilişkinin” varlığından söz edilmektedir fakat örgüt hiyerarşisinin yapısı ile ilgili “gevşek bir nitelik taşıyabilir” ifadesine de ayrıca yer verilmiştir (5237 sayılı TCK'nın 220. Maddesi gerekçesi). Bu hiyerarşik ilişkinin örgüt içerisindeki fonksiyonu ise örgüte, örgüt üyeleri üzerinde kontrol sağlama gücünü vermiş olmasıdır. İncelemeye konu örgütlerin tamamında hiyerarşik bir yapının varlığına ilişkin deliller vardır ve “katı” bir hiyerarşinin varlığından söz edilebilmektedir. Zira örgütler ciddi sorumluluk ve dikkat gerektiren suç faaliyetleri yürütmekte, korku faktörünün etkisi ile suç faaliyetlerinde başarı sağlayabilmektedirler ki bu nedenle katı bir emir komuta zincirinin oluşturulması bir gerekliliktir. Fakat örgütler içerisindeki hiyerarşik yapılarda bazı farklılıklar da mevcuttur;

- Ö1, Ö3, Ö4, Ö5 ve Ö6'da aile üyeleri ile başlayan bir örgütsel yapı vardır ve örgüt hiyerarşisi bu yapı temelinde ortaya çıkmaktadır örneğin ailenin en büyüğü örgütün de lideridir. Örgüt liderine yalnızca örgüt lideri olmasından dolayı saygı gösterilmemekte aynı zamanda ailenin en büyüğü olması nedeniyle de örgütün özellikle aynı aileye mensup yöneticileri üzerinde söz sahibi olmaktadır. Fakat Ö2 bu yönüyle de diğer örgütlerden farklıdır. Ö2 mahalle arkadaşlığından başlayan hiyerarşik yapı içerisindeki Örgüt içerisinde aile bireyleri bulunsa da “aile büyüklüğü” örgüt hiyerarşisinde önemli bir faktör değildir; örneğin Ö2'nin yöneticisi olan şahıs Ö2'nin liderinin abisidir ve “yaşça büyük olan yönetici” kendisinden 7 yaş küçük olan kardeşinden talimat alabilmektedir.

- Ö4 içerisindeki örgütsel yapıda, örgüt lideri ve aynı zamanda ailenin büyüğü olan birey doğrudan olaylara müdahil olmazken diğer örgüt liderlerinin doğrudan olaylara müdahil olduğu olaylar mevcuttur. Bu bağlamda da Ö4'te “ikinci örgüt lideri” konumunda olan bir şahıs varken diğer örgüt yapılanmalarında böyle bir yapının varlığından söz edilememektedir. Bu farklılığın temel nedeni olarak ise örgüt liderinin yaşının getirdiği yorgunluk ve rahatsızlıklardır.

• Örgütlerin tamamında örgüt liderlerinin örgüt içerisinde önemli düzeyde ağırlıklarının olduğu görülmektedir. Fakat aynı örgüt içerisindeki yöneticilerin örgüt içerisindeki konumlarında farklılıklar gözlemlenmektedir. Bazı örgüt yöneticilerinin örgüt içerisinde “ikinci adam” konumunda olurken bir kısım örgüt yöneticileri yalnızca belirli sorumlulukları olduğu veya örgüt liderinin ailesinden olmanın getirmiş olduğu ayrıcalıktan faydalanan şahıslar olduğu değerlendirilmektedir.

Süreklilik/devamlılık

Örgütlü olarak işlenen bir suçu iştirak halinde işlenen suçtan ayıran üç özellikten birisi “devamlılık” özelliğidir. Diğer iki özellik ise “hiyerarşik” yapı ve örgüt üyesi sayısıdır (iştirak halinde işlenen suçlarda suçu işleyen birey sayısının “iki” olması böyle bir suçun oluşması için yeterlidir). İştirak halinde işlenen suçlarda bireyler belirli bir suçu işlemek için bir araya gelmektedir yani işlenmesi planlanan suçta “konu ve mağdur” itibarı ile somutlaşma mevcuttur fakat örgüt yapılanmalarında suç işleme kastı varken “konu ve mağdur” itibarı ile somutlaşma yoktur. Örgüt yalnızca belirli bir suçu işlemek için bir araya gelmiş bir grup değildir (Öztürk vd., 2011, 5237 Sayılı TCK’nun 220 md. gerekçesi). Örgütün varlığına ilişkin “süreklilik” kriteri ile kastedilen husus örgütün suç işlememiş olsa bile gerek örgüt üyelerinin daha önce birlikte işledikleri suçlar gerekse halen örgütlü bir şekilde suç işlemeye devam etme “niyet ve kasıtları” örgütün sürekliliği için yeterlidir. Bu anlamda da “süreklilik” suç işlemek amacıyla kurulan örgütün “suç işlemek amacıyla” varlığını sürdürmedeki niyet ve kastıdır. Bu çalışmada bahsi geçen örgütlerin tamamında gerek işledikleri suçlar, gerek örgüt üyelerinin suç geçmişi ve gerekse suç işlemeye devam etme niyet ve kastının bulunduğu görülmüştür ve örgütlerde “süreklilik” özelliğinin var olduğu anlaşılmıştır.

Örgütler çoğunluğu aynı aileye mensup şahıslar tarafından oluştuğundan doğal olarak var olan bir süreklilik olduğu görülürken bu sürekliliğinin suç faaliyetlerine de yansıdığı tespit edilmiştir. Mafya tipi örgütler yürüttükleri gelir getirici faaliyetlerde korku unsurunu aktif bir şekilde kullanmaktadırlar ki “örgütün sürekliliği” bu açıdan ayrıca önemlidir. Süreklilik örgütün gücünün bir göstergesidir ve bu kapsamda da mafya tipi yapılarda süreklilik olgusunun hem işlenen suçların devamlılığı hem de yapının devamlılığı açısından somut bir şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Suç faaliyetinde kesinti olduğu durumlarda da örgütlerin varlığını devam ettirdiği tespiti yapılan bir husustur.

İş bölümü

“İş bölümü” kriteri örgüt içerisinde suça ilişkin örgüt üyeleri arasındaki görev paylaşımını ifade etmektedir. Her ne kadar kanun metni ve gerekçesinde (5237 Sayılı TCK md. 220) bu kriterle ilişkin herhangi bir hüküm bulunmasa da Yargıtay içtihatlarında bu kriterin örgütün yapısında bulunması gerekli olduğu ifade edilmektedir (Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E., 2005/2011 K., Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E., 2007/517 K.). Mafya tipi suç örgütlerinin yürüttüğü faaliyetler genel itibarı ile birden fazla kişinin birlikteliğini ve yürütülen faaliyette disiplinli işbölümünü gerektirmektedir. Bu durum suç mağduru olan kişide korku hissi oluşturmasının yanında örgüt içerisindeki bireylerin kendilerine olan güveninin artmasını ve örgüt bilincinin oluşmasını sağlamaktadır. Böylelikle üye olan şahıslar suçu katılmak suretiyle örgüte bağlılığını göstermekte ve fedakârlıkta bulunmaktadır. Örneğin yürütülen tefecilik faaliyetinde şahısla ilk irtibat kuran, borç veren ve borcu tahsil için cebir-tehdit unsurlarını kullanan şahıslar farklı örgüt üyeleri olabilmekte fakat yürütülen faaliyet bir bütün ve organize bir suç faaliyeti olarak anlaşılmaktadır. Şahıslar alınan talimat ve yönlendirmeler doğrultusunda hareket ederek farklı örgüt üyeleri olsa da aynı yöntemleri kullanmak suretiyle sonuca ulaşmaya çalışmaktadır. Bireyler yerine getirdikleri sorumluluk karşılığında doğrudan bir gelir beklememekte elde edilen kazanç örgütün kazancı olarak görülmektedir. Bu çalışmaya konu olan Ö1 dışındaki örgüt soruşturmalarından suç örgütü üyelerinin örgüt içerisindeki görevleri hakkında bir kısım bilgilere yer verilmektedir fakat Ö1’e ait soruşturma evrakında bu kriterle ilişkin bilgilerin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

- Ö1'e ait soruşturma dosyasında yalnızca örgüt liderinin özelliği ve sorumluluğu ile ilgili bir kısım bilgilerin olduğu görülürken, örgüt yöneticileri ve üyelerinin sorumlulukları ile ilgili bilgiye yer verilmemiştir. Yalnızca bir kısım örgüt üyeleri "tetikçi" olarak vasıflandırılmıştır.

- Ö1 dışındaki soruşturmalarda örgüt lideri, yöneticileri ve üyelerinin örgüt içerisindeki sorumlulukları, sorumluluklarına ilişkin deliller de verilerek anlatılmaktadır. Bu anlamda da bahse konu bu örgütler için "örgüt içi iş bölümü" kriterinin varlığından söz edilebilmektedir fakat aynı kriterin Ö1 içinde varlığından söz edilememektedir.

3. Genel Değerlendirme ve Analiz

Örgütler genel olarak incelendiğinde;

- Ö1, Ö4 ve Ö6'da aile ve etnik unsurların, Ö3 ve Ö5'te aile unsurunun ve Ö2'de ise milliyetçilik unsurunun örgüt içi bağı kuvvetlendirdiği,

- Örgütlerin işlediği "tali suçlar" büyük oranda benzerlik içerisinde iken, örgütün gelir kaynağını oluşturan "asli suçların" farklılaşmaya başladığı,

- Yen örgütsel oluşumlar olan Ö4, Ö5 ve Ö6'nın gelirinin büyük kısmını "tefecilik" suçunda elde ettiği fakat diğer üç örgütte bu hususun gözlemlenmediği,

- Bir kısım örgütlerde görülen ve örgütlerin asli suç olarak işledikleri "haraç alma" olgusunun çalışmaya konu örgütlerde bulunmadığı,

- Örgütlerden Ö1, Ö3, Ö4, Ö5 ve Ö6'nın faaliyet bölgesinin tamamı ile Erzurum olduğu, Ö2'nin ise Erzurum ili haricinde Antalya ilinde de faaliyet göstermeye başladığı;

- Örgüt üyelerinin tamamının erkek olduğu,

- Örgütlerde 20 yaş altı örgüt üyesi bulunmadığı,

- Genel olarak örgüt üye ve yöneticileri arasında belirgin bir yaş farkının bulunmadığı ve fakat Ö2 dışındaki örgüt liderlerinin örgüt içerisinde yaşça büyük şahıslardan olduğu,

- Örgüt lideri ve yöneticilerinin örgüt üyelerine kıyasla işledikleri suç sayılarının daha fazla olduğu,

- Örgüt üyelerinin suç geçmişinin "mafya" tipi suç örgütü (cebir-şiddet içeriği) yapısı ile uyum içerisinde bulunduğu tespit edilen hususlardır.

Tespit edilen bu hususlar çerçevesinde Erzurum için örgüt profili çizildiğinde; Erzurum ilinde faaliyet gösteren, çekirdek kadrosu aile üyelerinden oluşan, aile büyüğünün liderliğinde faaliyet yürüten, ateşli silah içerikli suçları yoğun bir şekilde işleyen, şiddet içerikli suçları (kasten yaralama, adam öldürme/öldürmeye teşebbüs, mala zarar verme) kolaylaştırıcı suçlar olarak işleyen, çoğunluğu 20-40 yaş arası üyelerden oluşan yapılardır. Erzurum için örgüt mensuplarının profili çizildiğinde; erkek, çocuk yaşta olmayan (18 yaş altı), 20-40 yaş arası değişen yaş aralığında bulunan, büyük oranda Erzurum doğumlu ve Erzurum nüfusuna kayıtlı olan, suç geçmişi çoğunlukla şiddet içerikli suçlar olan (6136 SKM, Tehdit, Kasten Yaralama) şahıslardır.

SONUÇ

Yapılan bu çalışma ile yerel mafya tipi suç örgütü yapısı incelenmiş ve Erzurum iline özgü suç örgütü yapısı ve örgütçü profili oluşturulmuştur. Daha önceki yapılan çalışmaları (Reuter ve Rubinstein, 1978; Lupsha, 1983; Rhodes 1984; Maltz, 1990; Kenney ve Finckenauer, 1995; Levi, 1998; Finckenauer ve Voronin, 2001; Schulte-Bockholt, 2001; Winslow ve Zhang, 2008; Hess, 2009; Hagan, 2010) destekler mahiyette örgütlerde iki farklı türden (gelir getirici suçlar, kolaylaştırıcı suçlar) suç olgusunun olduğu görülmüş ve örgütlerin belirli bir gelir getirici suç faaliyetini destekler mahiyette kolaylaştırıcı suçları işledikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında, bir kısım örgüt üyelerinin, tali suç olarak adlandırılan ve cebir, tehdit, şiddet ve korku içeren

kolaylaştırıcı suçları örgüt üyeliğinin vermiş olduğu güç ve cesaretle kişisel olaylarda da rahatlıkla işleyebildikleri görülmüştür. Büyük şehirlerde faaliyet gösteren suç örgütlerinde sıklıkla görülen dış iller veya uluslararası alanda faaliyeti yürütülmesi olgusunun Erzurum ilinde bulunan örgüt yapılarında görülmediği, çoğunlukla buldukları ilde faaliyet gösteren yapılar oldukları tespit edilmiştir. Özerkmen ve Kahya (2008) tarafından yapılan çalışmada “hemşericilik” olgusunun örgüt yapılarında etkisinin olduğu ve örgüt içerisindeki bağı kuvvetlendirdiği vurgulanmış ve yapılan bu çalışmada da benzer bir kısım (Ö1, Ö4, Ö6) bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmada örgütler içerisinde aile yapılanmasının yoğun bir şekilde örgüt yapılanmasında etkinliğinin bulunduğu gözlemlenmiştir. İncelenen dört örgüt yapısında (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6) görülen etnik köken ve milliyetçiliğin örgüt bağımlı artıran hususlar olduğu tespit edilen hususlar arasındadır. Yine Erzurum ilinde faaliyet gösteren örgütlerin “asli suç” olarak anlatılan gelir kaynağının üç suç tipi ile (yağma-nitelikli yağma, tefecilik, kumar oynatma) ile sınırlı kaldığı çeşitlenmediği gözlemlenmiştir. Örneğin örgütlü olarak da işlenebilen ve örnekleri diğer illerde sıklıkla görülen uyuşturucu madde ticareti, fuhuş yaptırma, insan ticareti, hırsızlık, ihaleye fesat gibi suçlar Erzurum’daki mafya tipi suç örgütlerinde görülmemiştir. Bunun yanında örgütlerin bir yönüyle gücünü gösterir gelir durumları ve işlenen suçlardan hangi miktarda gelir elde ettiklerine ilişkin bilgi ve bulgulara soruşturma evraklarında rastlanılmamıştır. Örgüt üyelerinin işlemiş olduğu suçların benzeştiği tespit edilmiş ve ikiden fazla birey tarafından işlenen “6136 SKM, kasten yaralama ve tehdit” suçlarının örgütsel bir yapıya dönüşümün göstergeleri olduğu değerlendirilmiştir. Pek çok örgüt tanımlamasında geçen (Cressey, 1969; Block, 1983; Lupsha, 1983; Kenney ve Finckenauer, 1995; Albanese, 2000; Finckenauer, 2005; GrennanandBritz, 2006;) “devlet görevlilerinin, politikacıların örgüt içerisinde yer alması ve böylelikle devlet yapısının zaafa uğratılması”olgusuna Erzurum tipi mafya yapılanmasında rastlanılmamıştır.

KAYNAKÇA

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Gerekçesi

Abadinsky, H. (2010). *Organized crime*. Belmont, CA: Wadsworth.

Albanese, J. (1989). *Organized crime in America*. Cincinnati, Ohio.

Albanese, J. (2000). The causes of organized crime: Do criminals organize around opportunities for crime or do criminal opportunities create new offenders? *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 16, 4, 409-423.

Albini, J. (1971). *The American mafia: Genesis of a legend*. New York: Appleton-Century-Crofts.

Aşık, M., (2000). Organize suç ve Ankara emniyet müdürlüğü organize suçlar silah kaçakçılık şube müdürlüğü, *Polis Dergisi*, 6, 23, 147-152.

Beare, M. (1996). *Criminal Conspiracies: Organized Crime in Canada*. Toronto: University of Toronto Press.

Beirne, P., & Messerschmidt, J. W. (2006). *Criminology*. Los Angeles, CA: Roxbury Publishing.

Benson, J. S., & Decker, S. H. (2010). The Organizational structure of international drug smuggling. *Journal of Criminal Justice*, 38, 130-138.

Bese, E. (2001). Organize suçların kriminolojik temelleri: Siyasal perspektifler. *Polis Bilimleri Dergisi*, 3, 1-2, 23-39

Beşe, E. (2002), Polis ve organize suç: Kapsam ve genel nitelikler. Hasan Hüseyin Çevik ve Turgut Gökse (Ed.), *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*, Seçkin Yayınevi, 153-171.

Block, A. (1983). *East side-westside: Organizing crime in New York 1930-1950*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

Cohen, L., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach, *American Sociological Review*, 44, 4, 588-608.

- Conklin, J. E. (2010). *Criminology*. Boston: Pearson.
- Cressey, D. R. (1969). *Theft of the nation: The structure and operations of organized crime in America*, New York: Harper.
- Cressey, D. R. (1972). *Criminal organization: Its elementary forms*. New York: Harper and Row.
- Desroches, F. (2007). Research on upper level drug trafficking: A review. *Journal of Drug Issues*, 37, 4, 827-844.
- Estrada Ireland, C., & Rush, G. E. (2011). *The dictionary of criminal justice*. New York: McGraw-Hill.
- Paoli, L. & Fijnaut, C. (2006). Organised crime and its control policies. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 14, 3, 307-327.
- Finckenauer, J. O. (2005). Problems of definition: What is organized crime?. *Trends in Organized Crime*, 8, 3, 63-83.
- Finckenauer, J. O., & Voronin, Y. A. (2001). *The Threat of Russian organized crime*, Washington D.C.: National Institute of Justice.
- Galeotti, M. (2009). Criminal histories: An introduction. M. Galeotti (ed.), *Organised Crime in History*, London: Routledge.
- Gilmour, S. (2009). Serious, organized, and cross-border crime, Clive Harfield (ed.), *Blackstone's Police Operational Handbook: Practice and Procedure*, Oxford: Oxford University Press, 667-687.
- Grennan, S., & Britz, M. T. (2006). *Organized crime: A world wide perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Hagan, F. E. (2006). "Organized crime" and "organized crime": indeterminate problems of definition. *Trends In Organized Crime*, 9, 4, 127-137.
- Hagan, F. E. (2010). *Crime types and criminals*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hellman, D. A. (1980). *Economics of crime*. New York: St. Martin's Press.
- Hess, K. (2009), *Introduction to law enforcement and criminal justice*, 9th ed., Belmont, CA: Wadsworth.
- Ianni, F. A. J. (1974). *Black mafia: Ethnic succession in organized crime*. New York.
- Karakaya, M. (2013). Uyuşturucu madde ticareti yapan suç örgütlerinin yapıları ve suç faaliyetleri: Erzurum örneği. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 4, 1, 43-60.
- Karakaya, M., & Kahya, Y. (2014). Gelir getirici suçlar temelinde suç örgütlerinin karşılaştırmalı analizi: Erzurum örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1, 133-158.
- Kahya, Y., & Karakaya, M. (2014). Suç örgütleri içerisinde mafyayı farklılaştıran unsur: Şiddet, Emirhan Darcan ve Fatih Irmak (Ed.) *Şiddet Suçları: Yaklaşımlar ve Trendler*, Adalet Yayınevi, 83-104.
- Kelland, G. (1987). *Crime in london: From postwar soho to present-day 'supergrasses'*. London: Grafton
- Kenney, D. J., & Finckenauer, J. O. (1995). *Organized crime in America*. Belmont, CA: Wadsworth Pyb. Co.
- Koppen, M. V. V., Poot, C. J., Kleemans, E. R., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50, 102-123.
- Lampe, K. V. (2012). Definitions of organized crime. <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>.
- Levi, M. (1998). Perspectives on 'Organised Crime': An Overview, *The Howard Journal*, 37, 4, 335-345.
- Lindesmith, A. R. (1941). Organized crime. *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, 217, 119 - 127.

- Lupsha, P. A. (1983). Networks versus networking: Analysis of an organized crime group. G. P. Waldo (ed.), *Career Criminals*. Beverly Hills, CA: Sage, 59-87.
- Maltz, M. D. (1990). *Measuring the effectiveness of organized crime control efforts*. The Office of International Criminal Justice, Chicago, IL.
- Maltz, M. D. (1976). On defining "organizedcrime": The development of a definition and a typology. *Crime & Delinquency*, 22, 3, 338-346.
- Mastrofski, S., & Potter, G., (1986). Evaluating law enforcement efforts to control organized crime: the Pennsylvania crime commission as a case study. *Policy Studies Review*, 6, 1, 160-170.
- Mazzitelli, A. L. (2007). Transnational organized crime in West Africa: The additional challenge. *International Affairs*, 83, 6, 1071-1090.
- Michalowski, R. J. (1985). *Order, law, and crime, an introduction to criminology*. New York: McGraw-Hill.
- Newton, M. (2011). *Chronology of organized crime worldwide: 6000 B.C.E. to 2010*. Jefferson, NC: McFarland.
- Ortmeier, P. J. (2013). *Introduction to security: Operations and management*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Özerkmen, N., & Kahya, Y. (2008). Organize suç örgütlerinin oluşumunda hemşehrilik ilişkilerinin rolü. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4, 10, 15-42.
- Öztürk, İ., Tokat, C., & Topuksak, B. (2012). *Örgütlü suç soruşturmaları: Mücadele yöntem ve stratejileri*. Ankara: Aydoğdu Ofset.
- Potter, G. W. (1994). *Criminal organizations: vice, racketeering, and politics in an American City*. Prospect Heights: Waveland Press.
- Reuter, P., & Rubinstein J. B. (1978). Fact, fancy, and organized crime. *The Public Interest*, 53, 45-67.
- Rhodes, R. P. (1984). *Organized crime: crime control vs. civil liberties*, New York.
- Ryan, P. J. (1995), *Organized crime: a reference handbook*, Santa Barbara, CA: ABC-CLIO
- Salerno, R., & Tompkins J. S. (1969). *The crime federation: Cosa Nostra and allied operations in organized crime*, New York: Doubleday.
- Sands, J. (2007). Organized crime and illicit activities in Spain : Causes and facilitating factors. *Mediterranean Politics*, 12(2), 211-232.
- Schulte-Bockholt, A. (2001). A neo-marxist explanation of organized crime. *Critical Criminology*, 10, 225-242.
- Sellin, T. (1963). Organized crime as a business enterprise. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 347, 12-19.
- Tilley, N., & Matt H. (2008). Organized crime and local businesses. *Criminology and Criminal Justice*, 8, 4, 443-459.
- Winslow, R. W., Zhang, S. X. (2008), *Criminology: A global perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Woodiwiss, M. (2001), *Organized crime and american power*. Toronto: University of Toronto Press.
- Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2004/11065 E., 2007/517 K. Sayılı Kararı
- Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2005/341 E., 2005/2011 K. Sayılı Kararı

